

УДК 796.093.426

Тарас КОГУТ, Ігор КАРПА

**Порівняльна характеристика результативності
виступів збірних команд-переможців
Ігор Олімпіад з успішністю їх виступів
у чемпіонатах світу**

*Львівський державний університет фізичної культури
(м. Львів)*

Анотація. Розглянуто результативність виступів збірних команд-переможців Ігор Олімпіад з успішністю їх виступів у чемпіонатах світу. Визначено неоднорідну закономірність виступу збірних команд з футболу в Олімпійських іграх та чемпіонатах світу.

Ключові слова: футбол, Ігри Олімпіад, чемпіонати світу, збірні команди

Постановка проблеми. Футбол – один з найбільш популярних та розвинених видів спорту в світі. Змагальна діяльність у футболі характеризується високим рівнем конкуренції між провідними клубними та національними збірними командами, що стимулює фахівців до постійної оптимізації системи підготовки та удосконалювання її окремих компонентів [3, 7].

ФІФА – Міжнародна федерація футбольних асоціацій. На сьогодні ця велика спортивна організація об'єднує футболістів з майже 150 країн [2]. Збірна Бразилії є єдиною командою, яка брала участь у всіх попередніх 19 фінальних турнірах чемпіонату світу [1, 6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз змагальної діяльності футболістів у фінальних турнірах Ігор Олімпіад та постійна конкуренція з чемпіонатом світу з футболу дає змогу зробити декілька виключень в ефективних діях окремих гравців і команд загалом [4, 5].

Однак праць, які присвячені розгляду особливостей і специфіки проведення змагань з футболу у програмах Ігор Олімпіад та чем-

піонатах світу, немає. Неузгаальнені дані про команди-фаворити футбольних турнірів. Це й зумовлює повизну і актуальність дослідження.

Мета дослідження – виявити результативність виступів збірних команд-переможців Ігор Олімпіад з успішністю їх виступів у чемпіонатах світу.

Результати дослідження. За час проведення «мундіалю» збірна команда з Бразилії стає пайтитулованою, вона – єдина в світі національна команда, яка брала участь у фінальних турнірах всіх чемпіонатів світу, при цьому 5 разів виграла чемпіонат, а також двічі була фіналістом.

Високі показники результативності також продемонстрували збірна команда Німеччини, яка разом з Бразилією найчастіше виходила у фінал – по сім разів. Ці збірні тричі поспіль виходили у фінал (Німеччина в 1982, 1986 і 1990, Бразилія в 1994, 1998 і 2002). Проте між собою Німеччина і Бразилія зустрічалися лише двічі (не лише у фіналі, а й взагалі на чемпіонатах світу) – 2002 року, де перемогу святкували футболісти з Бразилії, а 2014 року перемогу здобула збірна команда Німеччини.

Третьою за кількістю виходів у фінал (6 разів) є збірна Італії. Одночасно її можна вважати «незручною» командою і для Бразилії, і для Німеччини. Це єдина збірна, якій у фінальних турнірах вдалося більше ніж один раз перемогти обидві команди – Бразилію (1938 і 1982 рр), Німеччину (1970, 1982, 2006 рр).

Загалом європейські команди ставали переможцями чемпіонату світу 11 разів, а південноамериканські тільки 9 разів.

У 1970 р. Бразилія та Італія одночасно вийшли у фінал чемпіонату світу, маючи на той момент по дві перемоги в чемпіонатах, а 1994 року ці ж збірні мали в аналогічній ситуації по 3 перемоги. Обидва рази у фіналі перемагали бразилійці.

У протистоянні європейського і південноамериканського футболу перевага на боці європейців, які сім разів (1934, 1954, 1966, 1974, 1982, 2006, 2010 та 2014 р.) розігрували між собою комплекти нагород, а чотири рази (1934, 1966, 1982 і 2006 рр.) південноамериканські команди не доходили до півфіналу.

До 2010 року європейські збірні вигравали тільки чемпіонати, які проводилися в Європі, але збірні команди Іспанії та Німеччини, які виграли турніри 2010 та 2014 років, перервали цю традицію. Південноамериканська команда змогла завоювати Кубок світу в Європі лише один раз – Бразилія на чолі з Пеле 1958 року. Однак південноамериканські команди мають перевагу над європейськими в особистих зустрічах, які перемагали в семи випадках із дев'яти.

Отже, поки що, подолати світову вершину вдалося семи збірним: Бразилії – 5 разів, Італії – 4, Німеччини – 4, Уругваю та Аргентини – по 2, і по одному разу – Англії та Франції.

Інформація, подана в таблицях 1 та 2, дає змогу стверджувати що за тривалий період розвитку олімпійського руху практично всі команди футбольних турнірів продемонстрували високі показники змагальної діяльності. Незважаючи на представництво в турнірах команд-фаворитів, усі збірні команди характеризувалися високим рівнем спортивної боротьби, про що свідчить кількість забитих та пропущених голів, здобутих очок командами.

Свідченням цього є такі показники:

- кількість зіграних ігор у турнірах;
- кількість перемог;
- кількість зіграних матчів у нічию та поразок;
- загальна кількість забитих та пропущених м'ячів;
- сумарна кількість набраних очок.

Інформація, подана в таблиці 2, дозволяє констатувати, що у розіграшах олімпійських футбольних турнірів непередбачуваним лідером стала збірна команда Німеччини, яка з 44 зустрічей перемогла у 27 матчах, 6 матчів звела в нічию та 11 програла, при цьому набрала найбільшу кількість залікових пунктів – 87.

Національна збірна команда Угорщини, яка продемонструвала високі показники результативності виступу, набравши в 35 матчах 83 залікові пункти та забивши 106 м'ячів в олімпійських турнірах з футболу, посідає почесне друге місце в рейтинговій шкалі.

**Команди-призери чемпіонатів світу з футболу
в першому періоді розвитку світового «мундіалю»**

Помер чемпіонату світу	Рік проведення ігор	Місце проведення (країна)	Кількість країн -учасників	Чемпіон (1 місце)	Срібний призер (2 місце)	Бронзовий призер (3 місце)
I	1930	Уругвай	13	Уругвай	Аргентина	-
II	1934	Італія	16	Італія	Чехословаччина	Німеччина
III	1938	Франція	15	Італія	Угорщина	Бразилія
IV	1942	-	-	-	-	-
V	1946	-	-	-	-	-
VI	1950	Бразилія	13	Уругвай	Бразилія	Швеція
VII	1954	Швейцарія	16	Німеччина	Угорщина	Австрія
VIII	1958	Швеція	16	Бразилія	Швеція	Франція
IX	1962	Чилі	16	Бразилія	Чехословаччина	Чилі
X	1966	Англія	16	Англія	Німеччина	Португалія
XI	1970	Мексика	16	Бразилія	Італія	Німеччина
XII	1974	Німеччина	16	Німеччина	Нідерланди	Польща
XIII	1978	Аргентина	16	Аргентина	Нідерланди	Бразилія
XIV	1982	Іспанія	24	Італія	Німеччина	Польща
XV	1986	Мексика	24	Аргентина	Німеччина	Франція
XVI	1990	Італія	24	Німеччина	Аргентина	Італія
XVII	1994	США	24	Бразилія	Італія	Швеція
XVIII	1998	Франція	24	Франція	Бразилія	Хорватія
XIX	2002	Корея-Японія	24	Бразилія	Німеччина	Туреччина
XX	2006	Німеччина	24	Італія	Франція	Німеччина
XXI	2010	ПАР	24	Іспанія	Нідерланди	Німеччина
XXII	2014	Бразилія	24	Німеччина	Аргентина	Нідерланди

Таблиця 2

Рейтингова шкала з футболу команд-учасниць Ігор Олімпіад

№ з/п	Команда	Кількість ігор	В	Н	П	Кількість забитих і пропущених м'ячів	Набрані очки
1	Німеччина (ФРГ)	44	27	6	11	107-43	87
2	Угорщина	35	27	2	6	106-36	83
3	СРСР	32	24	4	4	77-30	76
4	Югославія	42	23	4	15	115-81	73
5	Італія	40	22	3	15	98-63	69
6	Бразилія	32	15	7	10	59-40	52
7	Данія	25	16	1	8	83-43	49
8	Чехословаччина	22	14	4	4	60-16	46
9	Франція	28	13	4	11	53-73	43
10	Польща	22	13	2	7	52-33	41
11	Швеція	25	13	2	10	76-50	41
12	Голландія	22	11	2	9	51-44	35
13	Великобританія	19	11	1	7	70-41	34
14	Уругвай	10	9	1	0	32-7	28
15	Єгипет	25	8	3	14	55-73	27

Очолює трійку найсильніших і бронзові нагороди у рейтинговій шкалі збірна команда СРСР, яка показала вагомні показники результативності виступів у олімпійських футбольних турнірах. Слід відзначити значний внесок українських футболістів, зокрема Олега Блохіна, Юрія Істоміна, Віктора Колотова, Євгена Рудакова, В'ячеслава Семенова, Володимира Капличного, Йозефа Сабо, Володимира Опищепка, Володимира Пільгуя, Анатолія Куксова, Юрія Єлісеєва та інших, які виступали у складі збірної команди СРСР.

Збірна Югославії за всю історію участі у Олімпійських іграх є найрезультативнішою командою в турнірі, вона забила 115 голів, і водночас пропустила 81, а це в середньому забито 3,4, та пропущено 2,3 гола в матчі.

Для цілеспрямованого аналізу та порівняльної характеристики змагальної діяльності національних команд з футболу було побудовано рейтингову шкалу результативності їх виступу на чемпіонатах світу.

За результатами дослідження провідними командами чемпіонату світу з футболу стали національні збірні команди: Бразилії, Німеччини та Італії (табл. 3).

Золото в рейтинговій шкалі без сумніву належить футболістам з Бразилії, які продемонстрували досить високі показники результативності, зігравши 97 матчів, з них 67 перемог, та по 15 ігор зігравши в нічию і програвши. Срібло завоювала національна команда Німеччини, яка показала досить високі результати у 99 іграх, забивши 206 м'ячів та пропустивши 74 м'ячі.

Закриває трійку найсильніших «незручна команда» Італії, яка провела 80 матчів і набрала 153 залікових пункти.

Якщо здійснювати порівняльну характеристику виступу провідних команд на Іграх Олімпіад та чемпіонатах світу з футболу, то спостерігається певна неоднорідність показників їх результативності.

Таблиця 3

**Рейтингова шкала з футболу
команд-учасниць чемпіонату світу**

№ з/п	Команда	Кількість ігор	В	Н	П	Кількість забитих і пропущених м'ячів	Набрані очки
1	Бразилія	97	67	15	15	210–88	216
2	Німеччина (ФРГ)	99	60	19	20	206–117	199
3	Італія	80	44	21	15	126–74	153
4	Аргентина	70	37	13	20	123–80	124
5	Англія	59	26	19	14	77–52	97
6	Іспанія	56	28	12	16	88–59	96
7	Франція	54	25	11	18	96–68	86
8	Нідерланди	43	22	10	11	71–44	76
9	Уругвай	47	18	12	17	76–65	66
10	Швеція	47	17	13	17	74–69	64
11	Югославія	37	16	8	13	60–46	56
12	СРСР	31	15	6	10	53–34	51
13	Польща	31	15	5	11	44–40	50
14	Мексика	49	12	13	24	52–89	49
15	Угорщина	32	15	3	14	87–57	48

Футболісти збірної Німеччини демонструють стабільний та результативний футбол, посівши перше місце в рейтинговій шкалі в період проведення Ігор Олімпіад та другу сходинку в проведенні чемпіонатів світу.

Початком панування в Європі «Золотої команди», «Магічних малярів», як називали тоді збірну команду Угорщини, є єдина команда, яка тричі виграла олімпійське золото, проте на світовій арені вона посідає п'ятнадцяту сходинку.

Дванадцяте місце на чемпіонаті світу, та заслужене третє на Іграх Олімпіад посіли футболісти СРСР, які демонстрували результативний футбол у програмах Ігор Олімпіад та нестабільний на чемпіонаті світу.

П'ятиразовий чемпіон світу, збірна Бразилії, єдина найрезультативніша команда, яка брала участь у всіх розіграшах ЧС з футболу, жодного разу не була олімпійським чемпіоном і не належить до п'ятірки найсильніших в рейтинговій шкалі розіграшу олімпійської першості з футболу.

Висновки. Результати дослідження дали змогу виявити неоднорідну закономірність виступу збірних команд з футболу в олімпійських іграх та чемпіонатах світу.

Згідно з показниками аналізу виступу олімпійських команд з футболу, високі показники виступу на змаганнях продемонстрували збірні Угорщини, Німеччини, Бразилії та Югославії. Фаворитом олімпійського турніру з футболу є олімпійська команда Угорщини, яка тричі виборювала золоті медалі та по одному разу була срібним і бронзовим призером.

Розіграш чемпіонату світу з футболу дав можливість виявити також команд-фаворитів, які виборювали золоті медалі, а саме: Бразилія – 5 разів, Італія – 4, Німеччина – 4, Уругвай та Аргентина – по 2, і по одному разу – Англія та Франція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історичні аспекти розвитку тактики футболу : навч. посіб / В.В. Соломонко, Г.А. Лісенчук, О.В. Соломонко, М.В. Молшар. – Львів, 2010. – 179 с.

2. Легкий Л. М. Історія світового футболу : енцикл. довідник / Л. М. Легкий. – Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2010. – 576 с. : іл., табл., портр.

3. Параметри змагальної діяльності кваліфікованих футболістів (на прикладі ігор чемпіонату світу з футболу 2006 року) / Е. Ю. Дорошенко, В. О. Царенко, П. О. Шалфсєв [та ін.] // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. Єрмакова. – Харків, 2006. – № 12. – С. 59–65.

4. Соломонко В. В. Футбол : підручник / В. В. Соломонко, Г. А. Лісенчук, О. В. Соломонко. – Київ : Олімпійська література, 2005. – 296 с.

5. Таліповський Б. Х. Зірки світового футболу – Звєзды мирового футболу / Б. Х. Таліповський, А. В. Франков, О. В. Фришко. – Харків : Фактор, 2011. 191 с.

6. Шамардин В. Н. Футбол : [учеб. пособие.] / В. Н. Шамардин, В. Г. Савченко. – Дніпропетровськ : Пороги, 1997. – 234 с.

7. Czerwiński J. Tendencje rozwojowe gry w piłkę ręczną / Janusz Czerwiński // Współczesne koncepcje szkolenia w zespołowych grach sportowych / pod red. Janusza Czerwińskiego i Henryka Sozańskiego. – Gdańsk : AWFIS, 2004. – S.67–175.